

МІЖРЕГІОНАЛЬНА
АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ



УКРАЇНА ЯК ГЕОПОЛІТИЧНА РЕАЛЬНІСТЬ: ПОЛІТИКА, ЕКОНОМІКА, ПРАВО

*Матеріали VI Міжнародної
науково-практичної конференції,
м. Київ, МАУП, 29 березня 2012 р.*

Київ
ДП «Видавничий дім «Персонал»
2012

Редакційна колегія:

Подоляка А. М., д-р юрид. наук, доц. — головний редактор

Головатий М. Ф., д-р політ. наук, проф. — заступник
головного редактора

Медвідь Ф. М., канд. філос. наук, проф. — заступник головного
редактора

Ігнатченко А. А., канд. техн. наук — відповідальний редактор

*Рекомендовано до друку Вченою радою Міжрегіональної
Академії управління персоналом (протокол № 5 від 21.05.12)*

Україна як геополітична реальність: політика, економіка, право: Матеріали VI Міжнародної науково-практичної конференції, м. Київ, МАУП, 29 березня 2012 р. / редкол. : А. М. Подоляка (голов. ред.), М. Ф. Головатий (заст. голов. ред.), Ф. М. Медвідь (заст. голов. ред.), А. А. Ігнатченко (відп. ред.). — 2012. — 130 с. : іл. — Бібліогр. в кінці ст. [зб. наук. пр.] / МАУП. — К.: ДП “Видавничий дім “Персонал”, 2012.

У пропонованому збірнику статей розглядаються сучасні проблеми політичної суб’єктності української нації, геополітичні реалії нової української держави. Висвітлюється роль різних складників та компонентів, що зміцнюють геополітичні позиції України в постбіполярному світі.

Для науковців, викладачів, студентів, а також усіх, хто цікавиться геополітичними можливостями України як сучасної світової потуги.

© Міжрегіональна Академія управління
персоналом (МАУП), 2012

© ДП “Видавничий дім “Персонал”, 2012

ЗМІСТ

Головатий М. Ф.

*Концептуальні засади політичної теорії
та методів її дослідження.....* 4

Пиляев И. С.

*Украина как геополитическая реальность:
современные тенденции.....* 15

Варзар І. М.

*Політико-теоретичний феномен “національна ідея”
у політолого-етнологічній парадигмі* 23

Недюха М. П.

Правова ідеологія українського суспільства: шляхи модернізації 40

Чернуха Н. М.

*Соціальна мобілізація сучасних студентів
засобами інтеграційних процесів у освіті.....* 56

Медвідь Ф. М.

Національні інтереси України в умовах постбіполярного світу..... 64

Бахов І. С.

Роль міжкультурної комунікації у полікультурному суспільстві ... 74

Шестопалова І. О.

*Роль іноземних мов у світлі транснаціональної
соціальної мобільності студентів* 82

Мірошниченко Ю. Р.

Політико-правові засади української моделі форми правління 88

Журжа І. В.

*Українсько-польські двосторонні відносини у 90-х рр. XX ст.:
історія та основні напрями розвитку* 102

Юсеф Н. Н.

Ближний Восток в современных геополитических реалиях..... 108

Дікарев О. І., Чжан Веньджун

*Геоелекономічний вимір зовнішньоекономічної діяльності
України та КНР* 115

Касьянова С. П.

*Елементи мультикультурності як впливові чинники
української геополітичної реальності* 123

І. В. ЖУРЖА

канд. істор. наук, доц.

Міжрегіональна Академія управління персоналом, м. Київ

УКРАЇНСЬКО-ПОЛЬСЬКІ ДВОСТОРОННІ ВІДНОСИНИ У 90-х рр. ХХ ст.: ІСТОРІЯ ТА ОСНОВНІ НАПРЯМИ РОЗВИТКУ

Україна як геополітична реальність: політика, економіка, право, 2012, 102–107

В сучасній зовнішній політиці України Польська Республіка посідає місце одного з найбільш стратегічно важливих партнерів. Розвиток співробітництва між нашими державами має динамічний, поступальний характер, що обумовлюється збігом національних інтересів країн-сусідів у багатьох сферах, їхніми глибинними історичними та культурними зв'язками. У контексті вищезазначеного, безперечно важливим є дослідження процесу становлення двосторонніх українсько-польських відносин, аналіз основних напрямів співпраці.

Перебіг розвитку відносин незалежної України з Польщею можна умовно поділити на три періоди:

1) 1992–1993 рр. — встановлення контактів, підписання перших двосторонніх документів, обопільне вивчення потенційних можливостей для співробітництва;

2) 1993–1999 рр. — розвиток договірно-правової бази, виведення двосторонніх відносин на рівень стратегічного партнерства;

3) 1999 – до сьогодні — зі вступом Польщі до НАТО та набуттям членства в Європейському Союзі остаточно формується роль Варшави як одного з найважливіших партнерів Укра-

їни на міжнародній арені, активного та послідовного партнера України у питаннях європейського вибору нашої держави.

Саме на перших двох етапах, які можна схарактеризувати як період становлення та розвитку двосторонніх українсько-польських відносин, вважаємо за необхідне зупинитися докладніше.

2 грудня 1991 р. — наступного дня після проведення Всеукраїнського референдуму про незалежність України — Республіка Польща першою у світі офіційно визнала державну незалежність України, а вже 4 січня 1992 р. між двома державами були встановлені дипломатичні відносини. 18 травня 1992 р. в ході візиту президента України Л. М. Кравчука до Польської республіки підписано міждержавний українсько-польський Договір про добросусідство, дружні відносини і співробітництво [1]. Саме тоді розпочинається активна співпраця двох держав на міжнародній арені. Як зазначав у жовтні 1992 р. тодішній міністр закордонних справ Польщі І. Скубішевській: “Українсько-польські відносини хороші, а в деяких аспектах — дуже хороші, проте в господарській сфері ще потрібно багато зробити. Що ж до міжнародних справ, то тут здійснюється співробітництво в декількох основних напрямках” [2]. Головним із них, у першій половині 90-х рр. минулого століття, була співпраця по лінії ООН. У 1992 р. в Києві відбулися українсько-польські консультації, присвячені проблемам ООН. Обговорювалися питання європейської безпеки та роззброєння, а також проблеми, що з’явилися між двома країнами після розпаду СРСР. Важливою сферою співробітництва стала діяльність двох країн у рамках Ради з безпеки і співробітництва в Європі (ОБСЄ).

Для поглиблення двосторонніх зв’язків особливе значення мав офіційний візит до України Президента Польщі Леха Валенси (24–25 травня 1993 р.), одним із головних результатів якого стало створення Консультаційного комітету Президента України і Президента Республіки Польща. Створений комітет — безпрецедентна форма взаєморозуміння та співробітництва. У комітеті була сформована комісія експертів у га-

лузі безпеки — особливу увагу привернула концепція Президента України про створення зони стабільності й безпеки у Центрально-Східній Європі, що в окремих пунктах збігалася з планом Балладюра, ініційованого Європейським Союзом [3], а також наголошувалося на поглибленні економічної співпраці двох держав (розвиток банківського співробітництва, поліпшення прикордонних переходів, розвиток повітряних сполучень, співпраця на ринках третіх країн, у нафтовій промисловості, соціальне забезпечення, співробітництво між підприємствами тощо).

Важливим напрямом українсько-польських відносин стало міжрегіональне співробітництво. Основним правовим інструментом українсько-польського міжрегіонального співробітництва є Угода між Урядом України та Урядом Республіки Польща про міжрегіональне співробітництво, підписана 24 травня 1993 р. Реалізацію пріоритетних завдань було покладено на створену в 1995 р. Міжурядову Координаційну Раду з питань міжрегіонального співробітництва (МКРМС). Практичним механізмом вироблення та реалізації міжрегіональних проектів між Україною та Польщею стала участь у діяльності єврорегіону “Буг” (створений у 1995 р.) та Асоціації “Карпатський єврорегіон” (створена у 1993 р.) [4].

У травні 1997 р. відбувся візит президента Польщі А. Кваснєвського до Києва. Переговори з президентом України Л. Кучмою завершилися підписанням спільного документа, що отримав символічну назву — “До єдності і порозуміння”. Цей документ став важливим кроком для подальшого розвитку українсько-польських двосторонніх відносин, він продемонстрував, що незважаючи на загальне трагічне минуле, обидві держави готові та прагнуть до спільних дій, в тому числі й на міжнародній арені [5].

Водночас, якщо з середини 90-х рр. ХХ ст. українсько-польські відносини нарощували потенціали двосторонньої взаємодії, що дало привід оголосити їх стратегічними, то наприкінці минулого століття темп їх розвитку дещо сповільнився. Серед причин, що викликали таку ситуацію, можна

назвати певну переорієнтацію України на міжнародній арені і її курс на “багатовекторність” у зовнішній політиці. Такі тенденції призвели до більш помітної активізації українсько-російських взаємин, завдяки чому сформувалася думка про Україну як таку, що наближена до Росії.

12 березня 1999 р. Польща, Чехія та Угорщина приєдналися до Північноатлантичного альянсу. Незабаром після вступу до НАТО польська сторона підтвердила свій курс на подальшу політику співробітництва з Україною. 30 березня 1999 р. відбувся офіційний візит міністра закордонних справ України Б. Тарасюка у Варшаву, в ході якого було заявлено, що українська сторона підтримує лінію Польщі на активну участь щодо вирішення “югославської проблеми” [6]. В грудні 1999 р. у Києві відбулася міжнародна конференція під назвою “Україна і Польща після розширення НАТО: геополітичний вимір”. На ній обговорювалися нові геополітичні реалії та подальші шляхи і напрями українсько-польської співпраці.

Приєднання Польщі до НАТО активізувало військово-технічну співпрацю з Україною. Польське керівництво висловило зацікавленість у використанні українських заводів військово-промислового комплексу для спільної модернізації військової техніки Польщі. Значним успіхом у галузі військового співробітництва двох країн стало втілення в життя ідеї створення українсько-польського батальйону миротворчих сил, а також підписання міжурядової Угоди про взаємний обмін інформацією та військово-технічне співробітництво [7].

Розглядаючи економічні відносини між Україною та Польщею варто зазначити, що в першій половині та середині 90-х рр. ХХ ст. вони постійно покращувалися. Наприклад, протягом 1992–1997 рр. товарообіг між державами постійно зростав (у 1992 р. він склав 274, 4 млн дол., в 1997 р. — 1622,3 млн дол.). За товарообігом із Україною Польща 1996-го посіла перше місце серед країн Центральної та Східної Європи і шосте з-поміж країн світу після РФ, ФРН, Білорусі, Туркменістану та США. Але вже в 1998–1999 рр. відбувається помітний спад, спричинений низкою факторів. Так, товарообіг між

країнами знизився на 14 % , експорт із Польщі зменшився на 17 % [8]. Очевидно, що на заваді українсько-польським економічним відносинам у цей період стояли наступні фактори: відсутність угоди про спільний економічний простір, недосконала інфраструктура та відсутність спільної митної політики.

В гуманітарній сфері головними завданнями стала деміфологізація окремих сторінок українсько-польських відносин, зокрема вчені обох країн об'єдналися в спільний колектив для наукового дослідження та висвітлення питань українсько-польських відносин в часи Другої світової війни та після її завершення (УПА — АК, операція “Вісла” тощо). Гостро постало й питання, що стосувалося спільних заходів для збереження національної ідентичності української меншини в Польщі та польської меншини в Україні. Так, серед поляків, що мешкали в Україні на той період лише 12–15 % володіли польською мовою. Аналогічна ситуація відбувалася і з українцями в Польщі.

Підбиваючи підсумки зазначимо, що відносини України і Республіки Польща в зазначений період характеризувалися багатоплановістю, насиченістю подіями та подекуди — проблемним характером становлення.

Література

1. Чекаленко Л. Д. Зовнішня політика України. — К.: Либідь, 2006. — С. 81.
2. Голос України. — 1992. — 24 жовтня.
3. Павленко С. Відносини України і Польщі в контексті європейської інтеграції, Україна і Польща — стратегічне партнерство. Історія. Сьогодення. Майбутнє. Ч. 2. Центр Україно-Польських студій, К., 2002. — С. 24.
4. Посольство України у Республіці Польща. Порядок взяття на консульський облік [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.mfa.gov.ua/poland/ua/publication>
5. Урядовий кур'єр. — 1997. — 24 травня.
6. Дипломатичний вісник. — 1999. — № 4. — С. 10.

7. *Стадніченко О. І.* Українсько-польські відносини у контексті європейської системи безпеки // Історичний архів. — 2008. — № 1. — С. 141.
8. *Стрільчук Л. В.* Польща–Україна: економічні відносини в 90-х рр. — на поч. ХХІ ст.: особливості, проблеми, перспективи // Науковий вісник Волинського державного університету ім. Лесі Українки. — 2007. — № 1. — С. 56.